

glagol *izmišljati* — *izmišljam* — *izmišljajući* (nepravilni su oblici *izmišljavati* — *izmišljavam* — *izmišljavajući*).

Posebnu skupinu čine glagoli koji se u infinitivu govore sa *ava* i *iva*, npr. *udaljavati* i *udaljivati*, *označavati* i *označivati*, *približavati* i *približivati*, *omogućavati* i *omogućivati*, *isparavati* i *isparivati*, *obavještavati* i *obavješćivati*. Oni i prezent tvore na dva načina: *udaljavam* (kao glagoli 1. razreda V vrste) ili *udaljujem* (kao glagoli VI vrste) *označavam* i *označujem*, *približavam* i *približujem*, *omogućavam* i *omogućujem*, *isparavam* i *isparujem*, *obavještavam* i *obavješćujem*. Tako i glagolski prilog sadašnji: *udaljavaajući* i *udaljujući*, *približavaajući* i *približujući*, itd. Za njima su se u prezentu povelili i neki glagoli VI vrste, npr. *dovikivati*, *rastjerivati*, *prepisivati*, *očekivati*, *pokazivati*, te se npr. u nekim krajevima Slavonije čuju oblici *dovikivam* — *dovikivajući*, *rastjerivam* — *rastjerivajući*, *prepisivam* — *prepisivajući*, *očekivam* — *očekivajući*, *pokazivam* — *pokazivajući* mjesto pravilnih oblika *dovikujem* — *dovikujući*, *rastjerujem* — *rastjerujući*, *prepisujem* — *prepisujući*, *očekujem* — *očekujući*, *pokazujem* — *pokazujući*.

NAŠA NARODNA IMENA MJESECI

Ante Sekulić

U posljednje se vrijeme sve više potiskuju iz uporabe hrvatska narodna imena mjeseci. Možda su neki u svojoj pretjeranoj gorljivosti pogrešno držali da je to u skladu s nakanama sastavljača novog Pravopisa, pa da treba učiniti neke ustupke — tudicama. Nitko, naime, neće tvrditi da su imena mjeseci: januar, mart itd. po podrijetlu slavenska. A hrvatska narodna imena mjeseci zbilja su u pravom smislu narodna, jer su »po svojem značenju mogla nastati samo u narodu koji živi u prirodi i s prirodom«.¹

Htio bih upozoriti da je o narodnim imenima mjeseci napisano više veoma zanimljivih i učenih rasprava. Tako su o tom pitanju pisali Miklošič,² Maretić,³ F. Spaho⁴, T. Matić⁵ i S. Ivšić⁶. Ne ulazeći u analizu pojedinih spomenutih članaka i rasprava, želim istaći dvije činjenice.

¹ T. Matić: Hrv. narodna imena mjeseci, »Hrv. jezik« br. 1, god. 1938, str. 13.

² Miklošič: Die slawischen Monatsnamen — Denkschriften der Akademie der Wissenschaften, Kl. 17; Wien, 1868.

³ T. Maretić: Narodna imena mjeseci — Nast. vjesnik V; Zagreb, 1897.

⁴ F. Spaho: Naši narodni nazivi mjeseci u turskim kalendarima iz sedamnaestog vijeka. — Glasnik zem. muzeja u B. i H., XLII; Sarajevo, 1930.

⁵ T. Maretić: kao gore.

⁶ S. Ivšić — Hrvatski jezik, br. 1, god. 1938, str. 15—16.

Prvo: stručnjaci još nisu kod ovoga ili onoga mjeseca pouzdano načistu o podrijetlu imena. Svakako su hrvatska imena mjeseci proizišla iz motrenja vremenskih promjena i pojava u prirodi, u životu životinja i bilja.

Drugo: činjenica je da su u zapadnih Slavena u pretežnoj uporabi narodna imena mjeseci, dok su u istočnih Slavena u upotrebi latinski nazivi. Česi i Poljaci služe se u potpunosti slavenskim nazivima za mjesece.

Obje su ove istine značajne, napose u vrijeme kada se nekako žele zaboraviti naši nazivi dijelova vremena, što su ih naši pradjedovi imenovali »u vezi s rasteanjem trave, s cvjetanjem svibe i lipe, sa žetvom i glavnim joj oruđem srpom, s dovoženjem žetve na kolima kući, s padanjem lišća s drveća i s početkom studenoga godišnjeg doba«.⁷

Treba dodati da se jedna od najstarijih potvrda za naša narodna imena mjeseci kod nas čita u oporuci popa Brajka od Zadra: »pisan list miseca maja na dan 12. s v i b n j a« (g. 1472).⁸ Ne radi se, dakle, o nekoj novotariji ili nepotrebnoj kovanici. Toliko više što su posvjedočena hrvatska narodna imena za sve mjesece u hrvatskih pisaca već od sedamnaestog stoljeća. U nekim krajevima (npr. u Bosni) i ranije.

Bila bi šteta da se ova stara i zaista naša narodna baština istisne iz našeg jezika.

PITANJA I ODGOVORI

SINTAKTIČKE POGREŠKE U VEZI S GLAGOLOM »TREBATI«

Hrvatskosrpski književni jezik ima čvrstu osnovu u novoštokavskim narodnim govorima. Ti su govori prošireni u svim našim republikama u kojima se govori hrvatski ili srpski jezik, ali uz njih se često nalaze i stariji štokavski govori, pa i dijalekti, tako da su međusobni utjecaji na dnevnom redu. Ni svi naši pisci nisu iz novoštokavskih krajeva, tj. takvih koji imaju četvoroakcenatski sistem i novije imenske oblike. Stoga i mnogi pisci i novinari unose u svoje književne tekstove i pokrajinske osobine, pa i dijalektalne. Takvi utjecaji mogu djelovati u miješanim krajevima, pa i prodrijeti u naše stampa-
ne tekstove. Možemo to lijepo pratiti npr.

na sintaktičkoj upotrebi glagola *trebati*. *trebam*, koji ima i ličnu i bezličnu upotrebu.

U gradskom govoru naših ljudi često ćemo čuti rečenice: »Vi trebate doći u školu u osam sati. — Mi trebamo pitati nekusnije ljude. — Oni trebaju udvostručiti snage da bi postigli cilj. — Žena je trebalo da donese mlijeko u osvit zore.« Sve su te rečenice pogrešno konstruirane, ali u razgovoru se koješta podnese, pa se i te mora tako tragično shvatiti. Mnogo je takve kada slične pogreške nađemo u novinama i još gore u književničkim tekstovima.

Spomenut ću vam od ovih pogrešaka samo nekoliko primjera. U novinama sam pročitao rečenice: »Ujedinjeni narodi trebaju osigurati miroljubivo korištenje atomira. — Planovi poduzeća trebaju biti

⁷ T. Matić — Hrv. jezik, 1, god. 1938, str. 13.